

POSTĘPOWANIE KARNE W KAZUSACH

redakcja naukowa
Katarzyna Dudka, Hanna Paluszkiewicz

Katarzyna Dudka, Marta Jasińska, Arkadiusz Krupa
Mariusz Nawrocki, Katarzyna Osiak-Krynicka
Hanna Paluszkiewicz, Piotr Wróbel

POSTĘPOWANIE KARNE W KAZUSACH

redakcja naukowa
Katarzyna Dudka, Hanna Paluszkiewicz

Katarzyna Dudka, Marta Jasińska, Arkadiusz Krupa
Mariusz Nawrocki, Katarzyna Osiak-Krynicka
Hanna Paluszkiewicz, Piotr Wróbel

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 stycznia 2024 r.

Wydawczyni
Joanna Dzwonnik

Redaktorka prowadząca
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-373-0

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wstęp	9
Metodyka rozwiązywania kasusów	11
I. Zagadnienia ogólne	15
II. Uczestnicy postępowania	26
III. Postępowanie przygotowawcze	58
IV. Postępowanie przed sądem	98
V. Środki przymusu	166
VI. Postępowania szczególne	184
Bibliografia	197
O Autorach	207

Wstęp

Przedstawiany Czytelnikom zbiór kazusów z zakresu postępowania karnego jest w założeniu jego Autorów – pracowników naukowych z doświadczeniem praktycznym nabytym w ramach wykonywania zawodów prawniczych – zestawem podstawowych zagadnień, zebranych w formie przypadków, z jakimi spotkać się może prawnik w toku swojej działalności zawodowej. Kazusy zostały opracowane w dużej części w oparciu o rzeczywiste stany faktyczne, a zarysowane w ich treści problemy mają swoje odzwierciedlenie w piśmiennictwie i orzecznictwie sądów karnych.

Rozwiązanie ujętych w formie kazusów zagadnień problemowych ma ułatwić Czytelnikowi udzielenie odpowiedzi na zadane pytanie kierunkowe, natomiast prawidłowość rozstrzygnięcia omawianego zagadnienia może być skontrolowana przez Czytelnika poprzez analizę sugerowanej odpowiedzi, w której zawarte zostały wskazówki pozwalające na sprawdzenie poprawności przyjętego sposobu rozumowania i stosowania właściwych przepisów prawa karnego procesowego. W celu utrwalenia wiedzy o instytucjach prawnych wskazanych w kazusach i ich stosowaniu w praktyce, Autorzy zamieszczają w odpowiedziach również poglądy prezentowane w doktrynie, a także konkretne judykaty, których znajomość może wesprzeć argumentację za przyjęciem wybranego przez Czytelnika rozwiązania.

Zbiór kazusów jest adresowany do szerokiego grona odbiorców, przede wszystkim osób dopiero poznających zawiloci prawa karnego procesowego i jego stosowanie w praktyce – do studentów poszukujacych mozliwosci poszerzenia wiedzy z zakresu postepowania karnego i aplikantow do zawodow prawniczych, ktorzy moga w ten praktyczny sposob sprawdzic juz nabyta wiedze. Autorzy starali sie zestawic zagadnienia teoretyczne i dogmatyczne, laczac je z prezentacja przebiegu procesu karnego i ukazujac na tym tle role oraz status procesowy jego uczestnikow, a takze przyslugujace im uprawnienia i ciagace na nich obowiazki procesowe.

Publikacja uwzględnia zmiany w prawie karnym procesowym wprowadzone do dnia 1.01.2024 r., w tym ustawą z 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2600), a także ustawą z 13.01.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 289), która weszła w życie 15.08.2023 r.

Autorzy wyrażają przekonanie, że publikacja okaże się przydatna i znajdzie uznanie u Czytelników, pozwalając im nabyć wiedzę i umiejętności stosowania prawa.

Szczecin–Poznań–Lublin, 1 stycznia 2024 r.

Metodyka rozwiązywania kasusów

1. Wszystkie zawarte w niniejszym zbiorze kasusy zawierają opis stanu faktycznego z jednym lub kilkoma zagadnieniami problemowymi, a także pytania związane z jego treścią oraz sugerowane poprawne odpowiedzi. Propozycje rozwiązania kasusu oparte są na dominujących poglądach wyrażanych w danej kwestii w doktrynie, a także znajdują swoje potwierdzenie w orzecnictwie sądowym. Odpowiedzi na pytania są jednak tylko sugestią postępowania *in casu* i mają stanowić zachętę do dyskusji nad ich poprawnością oraz do poszukiwania innych rozwiązań danego problemu.

2. Rozwiązanie każdego kasusu należy rozpocząć od **zapoznania się w całości** ze stanem faktycznym **oraz uporządkowania informacji, jakie w nim zawarto**. Wygodne może okazać się sporządzenie notatek, np. w formie rozrysowania na osi czasu czynności podjętych przez uczestników postępowania karnego stanów faktycznych, w których problematyczna jest kolejność i poprawność dokonywania czynności procesowych w toku postępowania, a także ustalenie, jakich czynności procesowych dokonali/zaniechali poszczególni uczestnicy procesu. Ta metodyka sprawdza się przede wszystkim w przypadku tych kasusów, które mają rozbudowany stan faktyczny, dotyczą zagadnień o charakterze temporalnym czy wymagają oceny podjętych czynności przez więcej niż jednego uczestnika postępowania karnego.

3. Wnikliwe zapoznanie się z treścią stanu faktycznego powinno ujawnić problem procesowy (niekiedy więcej niż jeden), jaki zostały w nim ukryte. Do rozwiązania kasusu, które polega na znalezieniu błędu w postępowaniu, przydatne może być **zapoznanie się z treścią pytań zamieszczonych pod opisem stanu faktycznego**. Pytania te dostosowane są do treści kasusu i wskazują na możliwy kierunek poszukiwania właściwego postępowania, które doprowadzi na odnalezienia błędu proceduralnego i znalezienia w przepisach prawa karnego procesowego najlepszej drogi jego usunięcia. Pytania mogą nawiązywać do treści stanu faktycznego, okoliczności z nim związanych i najczęściej odnoszą się do konieczności oceny, czy podjęte przez organ, strony lub innych uczestników postępowania karnego decyzje procesowe bądź inne czynności procesowe były zgodne z przepisami Kodeksu postępowania karnego. Można także znaleźć pytania, które odnoszą się wprost do możliwości lub prawnych podstaw stosowania danej instytucji prawa karnego procesowego.

4. Rozwiązanie kasusu nie wymaga za każdym razem analizy pełnego stanu faktycznego, a jedynie tej jego części, która jest istotna z punktu widzenia błędu proceduralnego ukrytego w treści kasusu, i wskazania możliwości jego usunięcia w oparciu o poprawnie ustalone podstawy normatywne. Warto na tym etapie zapoznać się z **pytaniami uszczegółowiającymi**, które znajdują się także pod treścią kasusu. Istotne dla rozwiązania kasusu może być **wyszukanie informacji** (w opisie stanu faktycznego) **mających znaczenie dla udzielenia odpowiedzi na postawione pytanie i wyeliminowanie z zakresu rozważań okoliczności niemających znaczenia dla rozwiązania ustalonego wcześniej problemu**.

5. Przystępując do rozwiązywania kasusu, **nie należy czynić żadnych dodatkowych założeń**. Wszystkie informacje pozwalające na prawidłowe rozwiązanie kasusu zawarte są w opisanym stanie faktycznym. Dla przykładu: jeśli w kasusie znajduje się informacja, że oskarżony był już uprzednio karany, nie wolno z tego wyciągać wniosku, że odpowiada w warunkach recydywy. Wniosek taki byłby uzasadniony tylko wtedy, gdy wynika to z treści kasusu. Poczynienie takich dodatkowych, niewy-

I. Zagadnienia ogólne

Kazus 1

Jan Kowalski stanął pod zarzutem popełnienia czynu z art. 209 § 1a k.k. Przesłuchany w toku postępowania przygotowawczego jako podejrzany Jan Kowalski oświadczył, że nie przyznaje się do popełniania zarzucanego mu czynu i złożył wyjaśnienia. Podał, że sam przebywa pod adresem Jasna 23/5, w Węgorzynie, pracuje przy wyrębie drewna w lesie, uzyskując z tego tytułu dochody w kwocie ok. 3000 zł.

Akt oskarżenia przeciwko J. Kowalskiemu wpłynął do Sądu Rejonowego w Łobzie w czerwcu 2023 r. Po wylosowaniu sprawy, wyznaczony sędzia sprawozdawca wyznaczył termin rozprawy na dzień 21.07.2023 r. Zawiadomienie o terminie rozprawy zostało wysłane na podany przez oskarżonego adres, tj. Jasna 23/5, Węgorzyno. Przesyłkę adresowaną do oskarżonego odebrał dorosły domownik, syn konkubiny oskarżonego Ignacy Wolski.

Na rozprawę główną w dniu 21.07.2023 r. Jan Kowalski nie stawił się. Sędzia prowadzący rozprawę uznał, że jest to nieobecność nieusprawiedliwiona i po przeprowadzeniu rozprawy wydał wyrok, uznając oskarżonego za winnego popełnienia czynu i skazując go na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności.

W związku z brakiem zaskarżenia wyrok uprawomocnił się w dniu 28.07.2023 r. i został skierowany do wykonania.

Jan Kowalski po kilkunastu tygodniach dowiedział się od sąsiadów, że poszukują go funkcjonariusze Policji celem doprowadzenia do zakładu karnego. Prerażony w dniu 4.09.2023 r. udał się do sądu, uzyskując w sekretariacie informację o wydanym wyroku skazującym. Natychmiast, za radą pracownicy sekretariatu, napisał do sądu wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. W uzasadnieniu wskazał, że chyba jednak nie został powiadomiony prawidłowo o terminie rozprawy głównej, gdyż w tym czasie, gdy doręczono zawiadomienie, nie przebywał w miejscu zamieszkania, musiał bowiem na kilka dni wyjechać do pracy w innej miejscowości. Ponadto J. Kowalski w swoim piśmie zaznaczył, że wniosek dotyczy całości wyroku i złożył na nim swój własnoręczny podpis.

Postanowieniem z 21.09.2023 r. Sąd Rejonowy w Łobzie odmówił Janowi Kowalskiemu przywrócenia terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, wskazując, że został on powiadomiony na prawidłowy adres, a równocześnie miał on obowiązek podawania każdorazowo nowego adresu miejsca zamieszkania w razie jego zmiany – czego oskarżony nie uczynił. Doręczenie zawiadomienia o terminie rozprawy, chociaż miało charakter zastępczy (do rąk dorosłego domownika), było prawidłowe.

Wskaż, czy i jakie środki zaskarżenia służą Janowi Kowalskiemu w związku z taką decyzją sądu. Oceń prawidłowość decyzji sądu.

Skoro wyrok w sprawie zapadł w dniu 21.07.2023 r., to termin do jego ewentualnego zaskarżenia biegnie od daty wydania tego orzeczenia. W tym też zawitym terminie Jan Kowalski jako strona postępowania mógł złożyć wniosek o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, wskazując, czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, czy też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu (art. 422 k.p.k.). W tym terminie możliwe było także wywiedzenie ape-

lacji wprost od wyroku, tzn. bez składania wniosku o jego doręczenie wraz z uzasadnieniem.

Jan Kowalski uchybił temu terminowi. Stosownie do dyspozycji przepisu art. 126 § 1 k.p.k., jeżeli niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych, strona w zawitym terminie 7 dni od daty ustania przeszkody może zgłosić wniosek o przywrócenie terminu, dopełniając jednocześnie czynności, która miała być w terminie wykonana; to samo stosuje się do osób niebędących stronami. Z kolei zgodnie z § 3 wskazanego przepisu na odmowę przywrócenia terminu przysługuje zażalenie.

Oznacza to, że Jan Kowalski może od postanowienia sądu odmawiającego przywrócenie terminu wywieść zażalenie.

Oceniając prawidłowość postąpienia sądu, a przez to wskazując zarzuty możliwe do podniesienia w zażaleniu, należy wskazać, że stosownie do treści art. 132 k.p.k. pismo doręcza się – co do zasady – adresatowi osobiście. W razie chwilowej nieobecności adresata w jego mieszkaniu pismo doręcza się dorosłemu domownikowi. **W razie nieobecności domownika pismo doręcza się administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi. Przepis art. 133 § 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio.**

Zgodnie jednak z § 4 art. 132 k.p.k. przepisów § 2 i 3 oraz art. 133 § 3 k.p.k. nie stosuje się do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej. W konsekwencji oznacza to, że nie sposób uznać doręczenia zawiadomienia o pierwszej rozprawie głównej za skuteczne, nawet jeśli odebrał je dorosły domownik, zobowiązując się do przekazania przesyłki adresatowi.

Wprowadzie art. 75 § 1 k.p.k. wskazuje, że oskarżony jest obowiązany zawiadamiać organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca swojego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, jak również o każdej zmianie danych umożliwiających kontaktowanie się, wskaza-

nych w art. 213 § 1 k.p.k., o których wie, że są znane organowi prowadzącemu postępowanie, to jednak w sprawie tej nie miał zastosowania. Kilkudniowa delegacja nie stanowi bowiem zmiany miejsca pobytu, a ponadto w – kontekście wadliwości doręczenia przesyłki – nie może mieć wpływu na stwierdzenie, że oskarżony uchybił swoim obowiązkom.

Jeśli zatem Jan Kowalski nie został prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, to nie można uznać także, że mógł dowiedzieć się o zapadłym wobec niego wyroku skazującym. Mógł zatem skutecznie złożyć wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem, do przekroczenia terminu doszło bowiem bez jego winy (por. K. Dudka, H. Paluszkiewicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2022, s. 257).

(A.K.)

Kazus 2

Jan Kowalski skazany został dwoma wyrokami wydanymi przez Sąd Rejonowy w Łobzie na kary ograniczania wolności połączone z obowiązkiem wykonywania określonych prac. Nie podjął się jednak ich wykonywania, w efekcie czego sąd wyznaczył w dniu 14.05.2023 r. posiedzenia w przedmiocie zarządzenia wykonania kary zastępczej, odpowiednio w sprawach II Ko 33/23 i II Ko 35/23.

Na wyznaczone posiedzenie Jan Kowalski nie stawił się. Sąd w obydwu sprawach wydał postanowienia, zarządzając wykonanie kary zastępczej pozbawienia wolności w miejsce niewykonywanej kary ograniczenia wolności.

Skazany po otrzymaniu odpisu postanowienia własnoręcznie napisał do sądu pismo o następującej treści:

„Najwyższy Sądzie Rejonowy w Łobzie, ja nie chcę iść do więzienia bo mam horom matkę i dzieci małe, co płaczom i nie ma ich kto inny wykar-

mić. Nie robiłem tych prac, bo mnie soltys nie lubi, ale jak trzeba będzie, to ja je wyrobim. Dziękuję za przychyłność”.

Pismo to podpisał „21 lipca 2023, Janek Kowalski, Redlina 3, Byszewko”, a następnie skserował i takie pisma wysłał w dwóch odrębnych kopertach do sądu. Na kopertach zaznaczył sygnatury spraw, w których wydane zostały orzeczenia – pismo oryginalne dotyczyło sprawy II Ko 33/23, kserokopia – sprawy II Ko 35/23.

Oceń prawidłowość wniesienia zażaleń przez skazanego.

Zgodnie z art. 119 k.p.k. pismo procesowe powinno zawierać:

- 1) oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oraz sprawy, której dotyczy;
- 2) oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu;
- 3) treść wniosku lub oświadczenia, w miarę potrzeby z uzasadnieniem;
- 4) datę i podpis składającego pismo.

W realiach niniejszej sprawy skazany nie dopełnił wymogów formalnych jedynie w zakresie zażalenia wniesionego jako kserokopia wcześniejszego pisma. Oczywiście jest bowiem, że w niektórych sytuacjach predyspozycje autora pisma powodują, że wystarczające jest, aby można było określić, której sprawy dane pismo procesowe dotyczy, aby formalnie móc nadać mu bieg.

Nie można jednak uznać, że kserokopia podpisu zastępuje wymóg opatrzenia pisma procesowego własnoręcznym podpisem. Podpis ten musi bowiem zostać nakreślony własnoręcznie przez osobę uprawnioną, nie może to być ani kserokopia, ani nawet faksymile.

W takiej sytuacji, jak opisana w kazusie, sędzia sprawozdawca w sprawie II Ko 35/23 winien w trybie art. 120 § 1 k.p.k. wezwać Jana Kowalskiego – wydając stosowne zarządzenie – do uzupełnienia braków formalnych

Publikacja jest zbiorem kazusów z zakresu postępowania karnego przygotowanych przez dydaktyków i praktyków zajmujących się procesem karnym. Kazusy zostały opracowane w dużej części na podstawie rzeczywistych stanów faktycznych, a zarysowane w ich treści problemy mają swoje odzwierciedlenie w piśmiennictwie i orzecznictwie sądów karnych. Przypadki poprzedzono krótkim wprowadzeniem dotyczącym metodyki ich rozwiązywania, aby ułatwić Czytelnikowi korzystanie z książki.

W opracowaniu uwzględniono zmiany w prawie karnym procesowym, w tym dokonane ustawą z 7.07.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2600).

Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla studentów wydziałów prawa i aplikantów prawnych. Będzie też przydatna adwokatom i radcom prawnym oraz pracownikom dydaktycznym wydziałów prawa zajmującym się omawianą tematyką.

Katarzyna Dudka – profesor doktor habilitowana nauk prawnych, kierownik Katedry Postępowania Karnego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; członek m.in. Komisji Prawniczej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie; Rzecznik Praw Akademickich UMCS; radca prawny; autorka ponad 150 publikacji z zakresu postępowania karnego, prawa karnego i praw człowieka.

Hanna Paluszkiewicz – profesor doktor habilitowana nauk prawnych, kieruje Zespołem Badawczym Prawa Karnego Procesowego na Uniwersytecie Szczecińskim, w latach 2014–2022 kierownik Katedry Prawa Karnego i Postępowania Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego; wieloletni pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego; radca prawny; autorka blisko 200 opracowań naukowych oraz dydaktycznych z zakresu prawa karnego procesowego.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788383583730 W01P01

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ISBN 978-83-8358-373-0

9 788383 583730

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 59 ZŁ (W TYM 5% VAT)